

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Затверджено Вченою радою ЗУІ
Протокол № 9 від «30» вересня 2021 р.
Рішення Вченої ради ЗУІ

С.С. Черничко

Уведено в дію наказом ректора ЗУІ
від __. __. 2021 року № _____

**Методичні рекомендації до складання та оновлення освітніх програм в
Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II**

Берегове, 2021

I. Загальні положення

1. Методичні рекомендації до складання та оновлення освітніх програм в Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II (далі – інститут) регламентує розроблення, зміст, порядок затвердження, моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм з усіх форм навчання ступенів бакалавра та магістра.
2. Методичні рекомендації розроблені на підставі законів України, нормативних документів Міністерства освіти і науки України, Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, Статуту інституту, рішення Вченої ради інституту, наказів та розпорядження ректора та президента інституту, Положення про організацію освітнього процесу інституту, рекомендацій Національне агентство із забезпечення якості освіти, Методичних рекомендацій для розроблення профілів ступеневих програм проекту Тьюнінг, методичних рекомендацій для розроблення освітніх програм Національної академії педагогічних наук України та Національний Темпус/Еразмус + офіс в Україні, Довідника користувача ЄКТС 2015.
3. Методичні рекомендації є обов'язковими для усіх структурних підрозділів інституту які забезпечують освітнього процесу.

II. Розроблення освітніх програм

1. Розроблення освітньої програми в інституті здійснюється за ліцензованими спеціальностями на основі стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю для відповідного ступеня вищої освіти. У разі відсутності таких стандартів освітня програма має відповідати дескрипторам національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.
2. Інститут самостійно розробляє і затверджує освітні програми з метою забезпечення потреб суспільства відповідно до суспільної місії інституту.
3. Про розроблення, відкриття освітньої програми приймає рішення Вчена рада інституту.
4. Розроблення, відкриття освітньої програми можуть ініціювати кафедри та Вчена рада інституту.
5. Процес розроблення освітньої програми включає наступні етапи:
 - a. формування проектної групи та призначення гаранта освітньої програми;
 - b. аналіз актуальності освітньої програми, та перевірка відповідності основним умовам (суспільна та економічна потреба, відгук зацікавлених сторін, цікавість програми з академічного погляду тощо);
 - c. визначення профілю освітньої програми;
 - d. опис мети програми та кінцевих результатів навчання;

- e. визначення загальних та фахових компетентностей;
 - f. розроблення навчального плану;
 - g. розроблення системи оцінювання освітньої програми.
6. Освітня програма може бути розроблена, якщо:
- a. виявлена суспільна потреба при проведенні консультації з основними стейкхолдерами;
 - b. наявні необхідні ресурси для створення та реалізації програми всередині вищого навчального закладу чи є можливість залучення додаткових фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів.

7. Склад проектної групи, яка відповідає за розроблення освітньої програми затверджується наказом ректора інституту за поданням керівника відповідної кафедри інституту.

Проектна група повинна складатися з науково-педагогічних або наукових працівників, відповідно до Положення про гаранта освітньої програми та групи забезпечення в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II, та згідно з вимогами Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності від 24 березня 2021 р., які мають освітню та/або професійну кваліфікацію, відповідну освітній програмі, мають науковий ступінь та/або вчене звання та працюють у закладі освіти за основним місцем роботи, та мають не менше чотирьох досягнень у професійній діяльності за останні п'ять років, визначених у пункті 38 цих Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності від 24 березня 2021 р.

Керівник проектної групи призначається один з її членів, і одночасно є гарантом освітньої програми хто відповідає за забезпечення якості освітньої програми.

Призначення гаранта освітньої програми здійснюється наказом ректора інституту за поданням кафедр згідно з Положенням про гаранта освітньої програми в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II.

Проектні групи формуються за кожною освітньою програмою на період її розроблення, моніторингу, перегляду, проведення акредитації, самооцінювання або інших необхідних процедур.

Припинення роботи чи призначення нового гаранта освітніх програм та членів проектної групи здійснюється наказом ректора інституту за поданням кафедр.

8. Основні функції проектної групи наступні:
- a. розробки освітньої програми, навчального плану та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів освітньої програми;
 - b. забезпечення відповідності змісту освітньої програми стандарту вищої освіти;
 - v. складання профіль освітньої програми;
 - г. визначення перелік загальних та фахових компетентностей, програмних результатів навчання;
 - д. надання проект освітньої програми у доступній формі стейкхолдерам для погодження і підтримки введення відповідної освітньої програми;

- е. актуалізація змісту освітньої програми з урахуванням пропозицій зацікавлених сторін, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм;
- ж. самооцінювання освітньої програми, проведення планових процедур внутрішнього контролю якості з метою удосконалення освітньої програми.

9. Проектна група повинна проконсультуватися із зацікавленими сторонами (потенційними студентами, дослідниками, потенційними роботодавцями), щоб перевірити, чи є потреба в даній програмі.

10. Профіль освітньої програми визначається проектною групою.

Профіль програми визначає характерні риси освітньої програми. У ньому вказуються:

- а. галузь знань;
- б. рівень програми;
- в. основний фокус програми;
- г. ключові результати навчання;
- д. особливості навчального середовища;
- е. основні види навчання, викладання та оцінювання;
- ж. загальні та фахові компетентності;
- з. програмні результати навчання;
- и. здатність до працевлаштування.

Профіль визначається в процесі консультацій із відповідними стейкхолдерами (викладачами, роботодавцями, випускниками, представниками студентів).

11. Мети та цілі освітньої програми описуються проектною групою. Мети та цілі повинні бути чітко описані та мають узгоджуватися з стратегією інституту.

12. Програмні результати навчання формулюється проектною групою з урахуванням міжнародні зразки. Набір програмних результатів навчання є однаковим для всіх студентів освітньої програми.

13. При розробленні освітніх програм визначається зміст програми, та розробляється навчальний план.

Навчальний план розробляється проектною групою освітньої програми і є частиною документації освітньої програми та в її складі затверджується вченою радою інституту. Введення в дію навчальних планів здійснюється після їх підписання ректором інституту. Експертизу навчальних планів перед їх підписанням здійснює та Відділ моніторингу внутрішнього забезпечення якості освіти.

Навчальний план повинен містити:

- а. відомості про галузь знань;
- б. спеціальність і спеціалізацію (за наявності);

- в. освітній рівень;
- г. кваліфікацію;
- д. нормативний термін навчання;
- е. графік освітнього процесу;
- ж. розділи теоретичної, практичної підготовки;
- з. блок обов'язкових навчальних дисциплін (навчальні курси, практики із вказаними кредитами ЄКТС і навчальними годинами),
- и. дані про кількість і форми семестрового контролю;
- к. атестації в екзаменаційній комісії;
- л. загальний бюджет навчального часу за весь нормативний термін навчання та його поділ на аудиторний навчальний час та час, відведений на самостійну навчальну роботу, а також поділ бюджету аудиторного навчального часу за окремими формами занять з кожної навчальної дисципліни та за весь термін навчання загалом.

Навчальним планом для певної освітньої програми має визначатися перелік обов'язкових дисциплін максимум 75% від загального обсягу кредитів ЄКТС. Обов'язкова складова навчального плану включає освітні компоненти що спрямовані на досягнення результатів навчання освітньої програми. Всі програмні результати навчання мають забезпечуватися лише освітніми компонентами що включені до обов'язкової складової освітньої програми.

Обов'язкові навчальні дисципліни (у тому числі практики, курсові роботи) визначаються проектною групою з урахуванням результатів консультації з основними стейкхолдерами та пропозицій науково-методичної ради та вченої ради інституту.

Вибіркові дисципліни є основними інструментами формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти інституту. Здобувач має право обирати дисципліни не менше 25% кредитів ЄКТС від загального обсягу освітньої програми. До числа вибіркового освітніх компонентів можуть включатися і практики. Порядок вибору вибіркового дисциплін регламентує Положення про порядок реалізації здобувачам вищої освіти права на обрання вибіркового дисциплін у Закарпатському угорському інституті.

Навчальні дисципліни та практики плануються в обсязі 3 і більше кредитів ЄКТС, а їх кількість на навчальний рік не перевищує 16.

Обсяг освітньої програми бакалавра становить 240 кредитів ЄКТС.

Обсяг освітньої програми магістра становить 120 кредитів ЄКТС.

Кредити навчальних дисциплін визначаються проектною групою освітньої програми з урахуванням очікуваних програмних результатів. Навчально-методична рада інституту разом з проектними групами освітніх програм регулярно проводить моніторинг з метою встановлення того, наскільки встановлені кредити є реалістичними та адекватними. Моніторинг може здійснюватися з консультацією з основними стейкхолдерами, через анкетування, співбесіди, через моніторинг досягнутих результатів.

Орієнтовно кількість годин аудиторних занять в одному кредиті ЄКТС (денна форма навчання) для здобувачів вищої освіти може становити від 50% до 33% на рівні бакалаврату, та від 33% до 25% на рівні магістра.

Заняття з фізичної культури можуть бути організовані як факультативи у загальне число кредитів ЄКТС і до навчальних планів не включаються, форм підсумкового контролю не мають. Через факультативи (повністю чи частково) може плануватися і вивчення іноземних мов, та інших гуманітарних дисциплін для забезпечення набуття вищої освіти соціальних навичок, що відповідають заявленим цілям освітньої програми.

14. Система оцінювання освітньої програми включає увесь спектр письмових, усних і практичних тестів/екзаменів, проектів і портфоліо, які використовуються для оцінювання успішності студентів та встановлення факту досягнення результатів навчання після завершення навчальної дисципліни. Критерії оцінювання описують те, що студент, як очікується, здатний виконувати для демонстрації здобутого результату навчання. Задля забезпечення відповідності, форми, методи та критерії оцінювання, вибрані для освітнього компонента, повинні узгоджуватися з результатами навчання, визначеними для цього компонента і з видами навчальної діяльності, що реалізовувалися в процесі навчання.

III. Структура та зміст освітньої програми

1. Освітня програма розробляється за структурою, єдиною для всіх галузей знань і спеціальностей відповідно до Додатках українською та угорською мовами.
2. Основні структурні елементи освітньої програми:
 - а. титульна сторінка
 - б. передмова
 - в. профіль освітньої програми
 - г. перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність
 - д. форми атестації здобувачів вищої освіти
 - е. матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми.
 - ж. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми
3. При оформленні титульної сторінки зазначаються:
 - а. повна назва інституту;
 - б. тип освітньої програми;
 - в. рівень і ступінь вищої освіти;
 - г. галузь знань;
 - д. спеціальність.
4. При оформленні Передмову зазначаються:
 - а. дані про стандарт вищої освіти на основі якого розроблена освітня програма (за наявності);
 - б. інформація про розробників освітньої програми із зазначенням наукового ступеня, вченого звання, посади та назви структурного підрозділу за основним місцем роботи;

- в. інформація про зовнішніх рецензентів освітньої програми, не менше двох осіб, що є визнаними професіоналами в академічному та/або фаховому середовищі предметної області освітньої програми, із зазначенням наукового ступеня та/або вченого звання (за наявності), посади та назви організації за основним місцем роботи;
- г. і відгуки основних стейкхолдерів.

5. Профіль освітньої програми визначає характерні риси освітньої програми, місце освітньої програми в освітньому просторі, співвідношення її з тематикою наукових досліджень з метою полегшення її розуміння зацікавленими сторонами.

Профіль програми включає такі елементи:

а) *Загальна інформація*

- Повна назва закладу вищої освіти (вказується повна назва інституту та випускної кафедри що забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти за освітньою програмою);
- ступінь вищої освіти та назва спеціальності оригіналу;
- офіційна назва освітньої програми;
- галузь знань;
- спеціальність;
- тип диплому та обсяг освітньої програми (тип диплому – одиничний, подвійний, спільний; обсяг вказується в кредитах ЄКТС та роках);
- професійна кваліфікація (вказується повна назва кваліфікації мовою оригіналу, які присуджуються на основі успішного завершення даної освітньої програми);
- Цикл/рівень. Вказуються цикли/рівні освітньої програми відповідно до закону України «Про вищу освіту» і за трьома рамками кваліфікацій: національної рамки кваліфікацій України (НРК України), Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF-LLL) та рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (FQ-EHEA); для освітніх програм першого (бакалаврського) рівня: НРК України – 6 рівень, EQF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл; для освітніх програм другого (магістерського) рівня: НРК України – 7 рівень, EQF-LLL – 8 рівень, FQ-EHEA – другий цикл;
- передумови (вимоги щодо попередньої освіти);
- мова(и) викладання;
- термін дії освітньої програми (вказується термін дії освітньої програми до її наступного оновлення);
- інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми;

б. *Мета освітньої програми.* Коротко (у двох реченнях) описується ціль освітньої програми, коротке резюме.

в. *Опис предметної області.*

- предметна область (вказується галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності); якщо програма є мульти- чи міждисциплінарною, то вказується перелік її основних компонентів та обсяг кожного компоненту у відсотках від загального обсягу програми);
- орієнтація програми (освітньо-професійна чи освітньо-наукова);
- основний фокус освітньої програми та спеціалізації (загальна чи спеціальна освіти в галузі/предметній області. Ключові слова);
- особливості програми (вказуються особливості програми, які відрізняють її від інших подібних програм (необхідність практики, стажування за кордоном, іноземна мова викладання тощо).

г. При оформленні елементу *Придатність випусників до працевлаштування* та подальшого навчання зазначаються:

- придатність до працевлаштування (коротко вказуються види фахової діяльності за національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010»);
- подальше навчання (указуються всі можливості для продовження навчання на вищому рівні вищої освіти);

д. При оформленні елементу *Викладання та оцінювання* зазначаються:

- викладання та навчання (коротко (до трьох рядків) описуються основні підходи, методи та технології, які ви користовуєтеся в даній програмі;
- оцінювання (коротко описуються основні стратегії та методи оцінювання усні та письмові екзамени, практика, есе, презентації, проектна робота тощо).

е. При оформленні елементу *Програмні компетентності* зазначаються:

- Інтегральна компетентність (узагальнений опис кваліфікаційного рівня на основі опису відповідного кваліфікаційного рівня національної рамки кваліфікацій);
- Загальні компетентності (компетентності, що не залежать від предметної області, але корисні для успішної професійної та соціальної діяльності. Рекомендується використовувати міжнародні зразки, наприклад проект Тюнінг);

виділяються:

- компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності,
- компетентності визначені інститутом;

- Фахові компетентності (подається перелік спеціальних компетентностей, при цьому доцільно використовувати загальноприйняті напрацювання (проект Тьюнінг, матеріали QAA тощо); це значно полегшить міжнародне позиціонування освітньої програми);

виділяються:

- компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності,
- компетентності визначені інститутом.

ж. Програмні результати повинні висвітлювати сукупність знань, умінь, навичок, набутих здобувачем у процесі навчання за освітньою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Виділяються програмні результати навчання, визначені вищої освіти спеціальності (за наявності), та програмні результати навчання, визначені інститутом.

и. При оформленні елементу *Ресурсне забезпечення реалізації програми* зазначаються:

- кадрове забезпечення (вказуються специфічні характеристики кадрового забезпечення, включаючи можливу участь закордонних фахівців);
- матеріально-технічне забезпечення (вказуються специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення);
- інформаційне та навчально-методичне забезпечення (вказуються специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення).

і. При оформленні елементу *Академічна мобільність* зазначаються:

- національна кредитна мобільність (вказуються укладені угоди про академічну мобільність, про подвійне дипломування тощо);
- міжнародна кредитна мобільність (вказуються укладені угоди про міжнародну академічну мобільність, про подвійне дипломування, про тривалі міжнародні проекти, які передбачають включене навчання студентів тощо);
- навчання іноземних здобувачів вищої освіти (умови та особливості освітньої програми в контексті навчання іноземних громадян (за наявності)).

6. Перелік компонентів освітньої програми та їх логічна послідовність містить такі складові:

а. Перелік компонентів освітньої програми – документ, що містить розподіл обсягу кредитів освітньої програми між усіма компонентами освітньої програми, як між обов'язковими, так і вибірковими, заплановані для них обсяги кредитів та форми підсумкового контролю.

б. Структурно-логічна схема реалізації освітніх компонентів освітньої програми передбачає опис логічної послідовності вивчення компонентів освітньої програми.

7. При оформленні елементу Форма атестація здобувачів вищої освіти подається інформація про форми атестації.

8. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми.

9. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми.

IV. Порядок затвердження та введення в дію освітньої програми

1. Освітня програма є офіційним документом інституту. Для здобуття такого статусу освітня програма підлягає обов'язковій процедурі обговорення, затвердження, введення в дію відповідно до правил, що визначає інститут.

2. Проект освітньої програми надається на обговорення випусковій кафедрі.

Колектив кафедри обговорює освітню програму на відповідність їй:

- концепції освітньої діяльності за відповідною спеціальністю, заявленій під час ліцензування останньої, або існуючому стратегічному плану розвитку інституту (у разі подання додаткової ОП за раніше ліцензованою спеціальністю);

- вимогам внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

- участі стейкхолдерів у розробці освітньої програми.

Освітню програму затверджує кафедра на своєму засіданні.

3. Затверджена кафедрою освітня програма надається на погодження до відділу внутрішнього забезпечення якості освіти інституту, який підрозділи розглядає документ на предмет відповідності Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), рекомендаціям Національного агентства із забезпечення якості освіти та нормативним документам Міністерства освіти і науки України.

4. Проект освітньої програми після його погодження вищезгаданими структурними підрозділами оприлюднюється для громадського обговорення протягом місяця на сайті інституту.

У цей період часу група розробників проекту забезпечує обговорення проекту освітньої програми серед зовнішніх стейкхолдерів відгуки (зауваження, підтримку, побажання і т. н.), документально підтверджує процес обговорення (наявність протоколів спільних засідань, форумів, відгуків, анкетування тощо).

5. Освітня програма із додатковими документами подається на обговорення та затвердження вченої ради інституту. Після затвердження освітньої програми вченою радою видається наказ ректора про введення в дію відповідної освітньої програми.

V. Моніторинг та зміна освітньої програми

1. Моніторинг освітніх програм здійснюється на рівні кафедр та на інститутському рівні. Моніторинг на рівні кафедр здійснюють члени робочої групи програми із залученням представників органів студентського самоврядування та інших стейкхолдерів. Відповідальність за організацію та проведення моніторингу освітньої програми на рівні кафедро покладається на її гаранта. Організація та здійснення загальноінститутського моніторингу, метою якого є узагальнення та поширення кращих практик у межах інституту, своєчасне виявлення негативних тенденцій, допомога у формуванні самозвітів для акредитації освітніх програм покладається на відділ моніторингу внутрішнього забезпечення якості освіти.
2. Результати моніторингу не менш ніж раз на рік обговорюються на засіданні навчально-методичної ради. Звіти моніторингу подаються до відділу моніторингу внутрішнього забезпечення якості освіти.
3. Необхідним складником моніторингу освітніх програм є опитування здобувачів освіти, випускників і роботодавців щодо їхньої задоволеності освітньою програмою, її компонентами, організацією та забезпеченням освітнього процесу, викладацьким складом.
4. Основними підставами для зміни освітніх програм є:
 - а. зміни у нормативних документах, які регулюють питання змісту освіти за відповідним рівнем і/або спеціальністю, у тому числі прийняття нових освітніх і професійних стандартів;
 - б. результати моніторингу, якщо ними встановлено:
 - в. результати моніторингу ринку праці, якими виявлено невідповідність освітньої програми його потребам;
5. Внесення змін до освітніх програм і прийняття рішення про їх припинення здійснюються з дотриманням тих самих умов і в тому самому порядку, що й затвердження.

VI. Прикінцеві положення

1. Цей документ набуває чинності згідно з наказом ректора за рішенням Вченої ради інституту.
2. Наказом ректора за рішенням Вченої ради інституту зміни та доповнення можуть бути внесені до цих Методичних рекомендацій, затверджується їхня нова редакція або документ скасовується.